

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

שיעורי הוצאה לחומרי בישול צביעה וניקוי

שיעור להוצאת עצים ותבלינים

(פ"ט ב') משנה: המוציא עצים - (שיעורו להתחייב בהוצאה) כדי לבשל ביצה קלה!¹

(המשך משנה): תבלין - כדי לתבל ביצה קלה. ומצטרפין (מיני התבלינים) זה עם זה.

ורמינהו (משנה ערלה ב'): תבלין (של איסור), שניים ושלושה שמות ממין אחד (כגון פלפל לבן, שחור, וארוך) או משלושה מינין [ושם אחד] - אסורין (המאכלים אם תיבלו אותם בהם), ומצטרפין זה עם זה (התבלינים לשיעור איסור, אם אין בכל אחד כדי לתבל ונצטרפו ותיבלו).²

צ' א') ואמר חזקיה: (מה שמצטרפים) במיני מתיקה שנו (שטעמן מתוק, ומשום הכי מצטרפים), הואיל וראויין למתק קדירה (דטעמן שוה למתק בהן הקדירה).³ טעמא דחזו למתק את הקדירה. הא לאו הכי - לא (ואילו משנתנו לא חילקה)!

(ומתרץ) הכא נמי חזו למתק.

שיטות הראשונים

תבלין שניים ושלושה שמות ממין אחד וכו' - מצטרפין: רש"י מפרש שלושה שמות, כגון פלפל לבן, ארוך, שחור.⁴ **ורבינו תם** מפרש שלושה שמות של איסור.⁵

הואיל וראויין למתק הקדירה: במסכת עבודה זרה (ס"ו א') פליגי אביי ורבא, אי אזלינן (בתערובת) בתר טעמא (אביי) או בתר שמא (רבא). ומקשים על רבא מדברי חזקיה (שמשמע דבתר טעמא אזלינן, ולכן מהני ראויים למתק), ותירץ רבא, הא מני (המשנה), רבי מאיר היא. רש"י פירש, ואע"ג דלא שוו לא בשמא ולא בטעמא קאמר דמצטרפין, ודחזקיה (דמוקי לה במיני מתיקה דוקא) ליתא. **ותוספות** כתבו שודאי הלכה כחזקיה ורבא,⁶ ומה

1. כבר מפורש (פ' ב') שזה ביצת תרנגולת, שהיא קלה לבשל, ולא בשיעור כל ביצה שיערו, אלא כגרוגרת מביצה קלה. רש"י.
2. כתב הרמב"ם (על המשנה הנ"ל בערלה, בסו"ד): ושמא יעלה על דעתך שאין נקרא תבלין אלא דברים הריחניים, כגון הפלפל והקרפה (הקרוי היום "קנמון"), (אינו כן) אלא כל מה שמשייחים בו את האוכל, כגון השום והשמן והבצל והחומץ והיין, אם נתכוין באחד מאלו ובכיוצא בהן להשייח האוכל, נקראין תבלין.
3. רש"י (עבודה זרה ס"ו א', ד"ה במיני מתיקה).
4. ואינו גורס (או משלושה מינין) "ושם אחד" (והרמב"ם גורסו, ראה להלן). וגירסתו: תבלין שניים ושלושה שמות ממין אחד, או (אפילו) משלושה מינין (ושלושה שמות) - אסור ומצטרפים. ולפירושו, לא זו אף זו קתני, שאפילו שלושה מינין ושלושה שמות מצטרפים. ע"פ ריטב"א.
5. והכי קאמר דתבלין שהן משלשה איסורין חלוקין, כגון ערלה וכלאי הכרם או שביעית או של אשרה, אע"פ שכולן מין אחד, או אפילו הן שלשה מינין ואיסור אחד, שכולם איסור ערלה או של אשרה או איסור שביעית וכיוצא בו, הרי הן מצטרפין.
6. דא"כ (כרש"י, שאלביא דרבא ליתא לדחזקיה), אין הלכה כחזקיה מדפליג רבא עילויה והוא בתראה, ובשבת סו"פ ר"ע (פ"ט ב') משמע שהתלמוד תופס עיקר הא דחזקיה, דקא פריך התם והתנן תבלין של ב' וג' שמות כו' ואמר חזקיה במיני מתיקה שנו כאן, מדקא פריך תלמודא ממילתיה דחזקיה, שמע מינה דהלכה כמותו!

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שאמר רבי מאיר (שם במסכת ע"ז) כל איסורים שבתורה מצטרפים - דוקא כשהם בעין. אבל כשמעורבים בתבשיל ואינם בעין, מודה לחזקיה שדוקא מיני מתיקה מצטרפים.⁷

והרמב"ם (מאכלות אסורות יד,ו) "יראה לי שכל החיב בתרומה ומעשרות מצטרף לכזית בטבל, מפני שהוא שם אחד; הא למה זה דומה? לנבלת השור ונבלת השנה ונבלת הצבי, שהן מצטרפין לכזית, כמו שבארנו⁸ וכתב **הראב"ד**, בעינין טעמן שוה, כדאמרין בעלמא ג' שמות והם מין אחד שלשה מינין והם שם אחד אסור ומצטרפין. **ובירושלמי** נחא, ג' שמות והן מין אחד ג' מינין והם שם אחד אמר חזקיה במיני מתיקה; אלמא אפילו באיסור אחד, דהיינו שם אחד, בעינין טעם אחד, והני שבעה מיני טבל לאו חד טעמא נינהו.

המוציא תבלין: כתב **הרמב"ם**, "המוציא תבלין - כדי לתבל ביצה; ומצטרפין זה עם זה." ולא כתב כדי לתבל כגורגרת מביצה. כמו כן, לא כתב את מסקנת הגמרא שדווקא כשראוים למתק. וצ"ב.⁹

שולחן ערוך

(יו"ד, הלכות תערובות, סימן צח)

ב. אם נתערב מין במינו ונטפף, בענין שאין יכולין לעמד עליו לשערו, אם נודע שהיה רבו התר, מתר. ואם לא נודע שהיה רבו התר, אסור.
הנה: ולענין מין במינו אזלינן בתר שמא, אם הוא שוה הוי מין במינו. אבל לא אזלינן בתר טעמא אם הוא שוה או לא (בית יוסף בשם האגור וכן הוא בהגהות ש"ד סי' ל"ט)...

שיעור הוצאת חומרי צביעה, וחומרי ניקוי

(פ"ט ב') משנה: קליפי אגוזין, קליפי רמונים, איסטיס, ופואה (קליפות ועשבים מהם מפיקים צבעים) - (שיעור הוצאתם) כדי לצבוע בהן בגד קטן בסבכה (חתיכת אריג התפורה בראש הסבכה, שהיא מטפחת הראש¹⁰).

(צ' א') **ורמינהי**: המוציא סמנים (של צבע) שרויין - (שיעורם) כדי לצבוע בהן דוגמא לאירא (חתיכת צמר שמראה הצבע כדוגמא ללקוחותיו, בגודל לשים באירא של קנה אורגים, ושיעורה קטן יותר)!

(ומתרץ) לפי שאין אדם טורח לשרות סממנים לצבוע בהן דוגמא לאירא (ומשנתנו בסממנים שאינם שרויים. והבא

7. תוספות (עבודה זרה, ס"ו א', ד"ה ורבא אמר) וזה לשונם: לכן נראה לרבא נמי דמוקי לה כר"מ איתא לחזקיה; ואע"ג דאמר ר"מ כל איסורים שבתורה מצטרפין ואפילו בלאו מיני מתיקה משום דדריש כל מה שתיעבתי לך כו', הני מילי כשהאיסורים בעין, ואז ודאי מצטרפין חצי זית מזה וחצי מזה לחייב אפילו אינם שוים במתיקה; אבל כשהם מעורבין בתבשיל שאינם בעין, כי היא דתבלין ב' וג' כו' ומיירי שמתבל בהם בקדירה, אפילו ר"מ מודי לחזקיה דדוקא במיני מתיקה מצטרפין כיון שהם שוים למתק הקדירה. אבל אם אינם שוים במיני מתיקה לא מצטרפין, כיון שאינם שוין בנתינת טעם בקדירה, שזה בא למתק וזה בא לחזק.

8. בהל' מאכלות אסורות ד,יז. כתב הרדב"ז, שדעת הרמב"ם כדפירש רש"י, שלפי רבא דחזקיה ליתא.

9. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יח,ה).

10. פיה"מ לרמב"ם (מהד' הרב קאפח). אמנם מדברי הרמב"ם במשנה תורה (הל' שבת יח,ח) נראה שגרס במשנה כסבכה. ופירש כשיעור הצריך לצביעת בגד קטן כמידת סבכה. וכן הוא בגירסת המאירי.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות השי"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזה"שית
י"א סיון תש"פ
מסכת: שבת | פרק: ט' | דף: פ"ט

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

לשרות, אינו שורה פחות מכדי בגד קטן).

(פ"ט ב') (המשך משנה): מי רגלים, נתן, ובורית, קמוליא, ואשלג (חומרי כיבוס) - (4) כדי לכבס בגד קטן בסבכה.
(2) רבי יהודה אומר: כדי להעביר את הכתם (הנמצא בבגד אשה, ואינו יודע אם דם או צבע, ורוחצים אותו בשבעה דברים המכבסים, ואם עבר, הוא דם. ואם נשאר, הוא צבע. ואלו ארבעה מהם¹¹).

(צ' א') (שנינו) מי רגלים. **תנא**: מי רגלים עד בן ארבעים יום.

שיטות הראשונים

מי רגלים עד בן ארבעים יום: כתב רמב"ן, רש"י מפרש שנשתהו מ' יום. ובמסכת נדה (ס"ג א') משמע שדי להם בג' ימים, ומפרשים מג' ועד מ'; אבל מכאן ואילך תשש כחן. **ואחרים** אמרו, מי רגלים של תינוק בן מ' יום. ע"כ. **והרמב"ם** כתב "המוציא מי רגלים בן ארבעים יום"¹².

11. פיה"מ לרמב"ם. ורש"י פירש שמדובר בדם נידה (ולא ספק דם ספק צבע), ומכבסו כדי לטהר את הבגד.

12. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יח, ח). רמב"ן (ח' צ' א', ד"ה מי רגלים).